

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Argument structure, alignment and auxiliaries between Latin and Romance. A diachronic syntactic account

Migliori, L.

Citation

Migliori, L. (2016, June 8). *Argument structure, alignment and auxiliaries between Latin and Romance. A diachronic syntactic account*. LOT dissertation series. LOT, Utrecht. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/40052>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/40052>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/40052> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Migliori, L.

Title: Argument structure, alignment and auxiliaries between Latin and Romance. A diachronic syntactic account

Issue Date: 2016-06-08

Samenvatting in het Nederlands

**Argumentstructuur, alignment en hulpwerkwoorden
tussen Latijn en Romaanse talen.
Een diachrone syntactische analyse.**

Dit proefschrift analyseert het Latijnse werkwoord systeem zowel vanuit een synchroon als vanuit een diachroon perspectief. Synchroon worden de eigenschappen van het Latijnse werkwoord systeem bestudeerd met speciale aandacht voor de verhouding tussen syntaxis en morfologie. Diachroon bekijkt deze studie een aantal perifrastische constructies in hun ontwikkeling vanuit het Latijn naar de verschillende Romaanse talen. Op basis van de resultaten is het mogelijk om te beweren dat het Latijnse werkwoord systeem de eigenschappen had van een zogenaamd actief/inactief *alignment*, die een cruciale rol speelde zowel in de Latijnse taal zelf als voor de Romaanse ontwikkelingen. De wetenschappelijke bijdrage van dit onderzoek is tweeledig. Aan de ene kant levert het een duidelijker en preciezer beeld van de Latijnse data, die worden geanalyseerd vanuit een syntactisch perspectief. Aan de andere kant, verschaft het relevante informatie betreffende de taalveranderingen die plaatsvonden met de overgang naar Romaanse talen. Ten slotte levert de observatie en de analyse van deze taalfenomenen ook een aantal theoretische conclusies over de interne structuur van de VP.

Het eerste deel van deze studie bestudeert de syntaxis van Latijnse werkwoorden en de verhouding tussen syntaxis en morfologie. Het beginpunt van het onderzoek is de observatie dat het Latijnse werkwoordstelsel regelmatige morfologische alternaties toont (zie Tabel I en Tabel II):

Tabel I: Transitieve werkwoorden

	Actief	Inactief
<i>Infectum</i> (onvoltooid aspect)	nec-o vermoorden-1.sg "Ik vermoord"	nec-o-r vermoorden-1sg-r "Ik word vermoord"
<i>Perfectum</i> (voltooid aspect)	neca-v-i vermoorden-perf-1.sg "Ik vermoordde/ Ik heb vermoord"	necatus sum vermoorden-PP ZIJN-1.sg "I ben vermoord"

Tabel II: Deponentia

	Actief	Inactief
<i>Infectum</i> (onvoltooid aspect)	*medito nadenken-1.sg	medit-o-r nadenken-1sg-r "Ik denk na"
<i>Perfectum</i> (voltooid aspect)	*medita-v-i nadenken-perf-1.sg	meditatus sum nagedacht-PP ZIJN-1.sg "Ik heb nagedacht"

Tabellen I en II laten zien dat de actieve en inactieve paradigma's verschillende morfologische vormen hebben. Het actieve paradigma bevat actieve (transitieve) vormen geassocieerd met een agentief subject (aangeduid met A/S_A). Deze werkwoorden tonen een serie actieve uitgangen in de verbuiging van het *infectum* (cf. *-o* in Tabel I) en synthetische *perfectum* (cf. *necavi* in Tabel I). Het inactieve paradigma daarentegen, gekarakteriseerd door een niet-agentief subject (of schaars agentief), toont *-r* uitgangen in het *infectum* (cf. *neco-r* in Tabel I) en een analytische *perfectum* vorm, die bestaat uit het voltooid deelwoord + hulpwerkwoord ESSE "zijn" (cf. *necatus sum* in Tabel I). Deponentia komen altijd met inactieve morfologie voor, zoals geïllustreerd in Tabel II (cf. *medito-r*, *meditatus sum* in Tabel II). Dat betekent dat deze werkwoorden dezelfde morfologische vorm tonen als passieve vormen, hoewel ze niet passief zijn. Daardoor worden deponentia vaak aangewezen als een afwijkende werkwoordklasse, die 'passieve vorm' en 'actieve betekenis' heeft (cf. Gildersleeve & Lodge 1895; Allen & Greenhough 1903; Palmer 1954; Kühner & Stegmann 1955³; Leumann, Hofmann & Szantyr 1963; Panhuis 2006).

Deze studie demonstreert dat deze morfologische alternaties van het Latijn altijd syntactisch gemotiveerd zijn, zowel in het onvoltooid als in het

voltooid paradigma (*pace* La Fauci 1998 et seq.). Met name wordt het duidelijk gemaakt dat de *-r* uitgangen en de perifrastische perfectum vormen altijd de reflectie zijn van een inactieve syntactische structuur en dat deze bewering geldt voor zowel passieve vormen als voor deponentia. In het bijzonder wordt bevestigd dat deponentia de syntactische kenmerken tonen van inactieve structuren en dat ze dus verschillen van transitieve werkwoorden (*contra* Embick 1998, 2000; Baerman 2006, 2007; Weisser 2012). Daarom toont het Latijnse werkwoordsysteem consequent de kenmerken van actief/inactief *alignment*: de aanwezigheid van een A/S_A wordt altijd onderscheiden van het voorkomen van een niet-agentief subject (S_O). Latijn is dus zoals veel andere talen die specifieke morfologie gebruiken om inactieve structuren te signaleren (cf. La Fauci 1997, 1998; Zamboni 2000; Ledgeway 2012) (cf. Tabel III):

Tabel III: Typologische *alignment* van A, S en O

Nominatief/Accusatief	Actief/Inactief	Ergatief/Absolutief
A	A	A
S	S_A	S
	S_O	
O	O	O

Bovendien is het in deze studie mogelijk om te observeren dat de werkwoordklassen die deelmaken van inactieve structuren relevante gelijkenissen tonen in verschillende talen. De empirische data van gerelateerde en niet-gerelateerde talen lijken additioneel bewijs te leveren voor deze analyse van de Latijnse werkwoorden.

Ten slotte verschaffen de geanalyseerde data argumenten voor de analyse van *v* niet zoals één hoofd, maar zoals een functioneel veld dat de structurele verschillen tussen diverse werkwoorden codificeert. Het is binnen dit functionele domein dat de syntactisch-semantische kenmerken van werkwoordstammen in de syntactische computatie betrokken worden. Op deze manier kan bepaald worden of ze compatibel of niet zijn met het actieve functionele hoofd *Voice* (in de zin van Kratzer 1996).

Het tweede deel van dit proefschrift bestudeert een aantal Latijnse perifrastische constructies en hun ontwikkeling in de verschillende Romaanse talen. Met name gaat de analyse over parafrases die een voltooid gebeurtenis in het verleden aanwijzen (*perfective periphrases*), zoals te zien is

in (1), constructies die een bezit relatie uitdrukken (*possessive periphrases*) in (2), en analytische vormen met een modale betekenis (3)-(4):

- (1) a. multi   mortales   in carcere
 veel-m.3.pl.NOM.   sterfelijk-m.pl. in gevangenis-m.sg.ABL.
 necati   sunt   [Sall. *Iug.* 31,7]
 vermoord-PP-m.pl.NOM.   ZIJN-3.pl
 “Veen mensen zijn in de gevangenis vermoord”
- b. quid Athenis   exquisitum   habeam   [Cato, *ad fil.* Frg. 1]
 wat Athene.f.pl.ABL. gevonden-PP   HEBBEN-pres.subj-1sg
 “Wat ik in Athene heb gevonden”
- (2) a. est   patri
 ZIJN-pres.ind-3.sg.   vader-m.sg.DAT.
 meo   domus   [Pl. *Aul.* 187]
 mijn-m.sg.DAT.   huis-f.3.sg.NOM.
 “Mijn vader heeft een huis”
- b. habet   domum   formosam   [Sen. *Luc.* 87, 5]
 HEBBEN-pres.ind-3.sg.   huis-f.sg.ACC.   mooi.f.sg.ACC.
 “Hij heeft een mooi huis”
- (3) a. dicenda   tibi   sunt   hodie   [Liv. IV 40, 9]
 zeggen-GRDV-n.pl.NOM   2.sg-DAT.   ZIJN-3.pl.   vandaag-Adv.
 “Je/U moet deze dingen vandaag zeggen”
- b. pugnandum   habebam   [Sen. *Contr.* 10,2]
 vechten-GRD-n.sg.ACC.   HEBBEN-impf.ind-1.sg
 “Ik moest vechten”
- (4) a. nec   sit   mihi
 en niet   ZIJN-2.sg.subj.pres.   1.sg-DAT.
 credere   tantum!   [Verg. *Ecl.* X, 4]
 geloven-pres.ind.   zoveel-Adv.
 “Ik moet niet tot dat punt geloven”
- b. de   divis [...]   habeo   dicere [Cic. *Deor.* 1, 63, 25]
 over gods-m.pl.ABL.   HEBBEN-1.sg-pres.ind.   say-pres.inf.
 “Ik kan/moet iets zeggen over de goden”

Als getoond in de voorbeelden, hebben al deze constructies een perifrastische vorm, waarin of het hulpwerkwoord ESSE (“be”)—zie (1-a), (2-a), (3-a), (4-a)—of het hulpwerkwoord HABERE (“have”) voorkomen. Deze studie illustreert dat de distributie van deze twee functionele elementen direct gerelateerd is aan de actief/inactief *alignment* oppositie van het Latijn:

ESSE komt altijd voor in het geval van inactieve structuren, terwijl HABERE een agentieve context reflecteert.

Deze studie illustreert verder dat de ontwikkeling van deze constructies ook te verklaren is met veranderingen in de argumentstructuur. Hoofdstuk 3 betreft de oorsprong van de Romaanse perifrastische vormen voor de voltooid tegenwoordige tijd en, in het bijzonder, het verspreiden van de constructie HEBBEN + voltooid deelwoord (PP). Hier wordt er beweerd dat deze taalontwikkeling gerelateerd was aan de syntactische reanalyse van een deponentia sub-klasse (*experiential deponents*). Dit feit is terug te vinden in patronen van verschillende Romaanse hulpwerkwoorden, die diverse fases reflecteren van een voorspelbaar diachroon proces. De allerlaatste stap van deze ontwikkeling is te identificeren met behulp van de talen waarin HEBBEN functioneert als het enige hulpwerkwoord voor de verleden tijd.

In hoofdstuk 4 wordt geïllustreerd dat de Latijnse bezittelijke en modale constructies hetzelfde diachrone proces hebben ondergaan. In beide gevallen is het mogelijk om het geleidelijke verlies van inactieve structuur te observeren: dit suggereert dat eerst de extensie van de actief *domain* en dan de opkomst van de nominatief/accusatief alignment een beslissende rol hebben gespeeld. Al deze constructies hebben dus dezelfde structurele ontwikkeling gevolgd. Vanuit diachroon perspectief is het dus mogelijk om deze veranderingen op een unitaire manier te analyseren: ze moeten niet geïnterpreteerd worden als geïsoleerde fenomenen, maar als gevolg van hetzelfde diachronisch proces dat het hele systeem heeft gemodificeerd op een consequent en systematische wijze. Ten slotte bevestigt het onderzoek over deze diachronische data dat syntactische reanalyse een van de belangrijkste factoren is die taalveranderingen veroorzaken.

